

Rapport fra arbeidsgruppen om frafall i studiet klinisk ernæring ved UiO med tiltaksområder og plan.

Om arbeidsgruppen

Den 02.11.2021 oppnevnte dekanen en arbeidsgruppe som skulle se på frafallet på klinisk ernæring.

Arbeidsgruppen har hatt 7 møter og har bestått av:

Eivind Engebretsen (leder), Kirsten Bjørklund Holven, Stine Ulven, Hela Soltani, Linn Jeanette Folkenborg (studentrepresentant), Henriette Kleivane (Studieavdelingen), Mette Groseth Langballe Sekretær for arbeidsgruppen har vært Kristine Berg Heggelund frem til mars 2022 og deretter Sverre Gaupås.

Bakgrunn for opprettelse av arbeidsgruppen:

I dag foregår opptak av studenter på profesjonsstudiet i klinisk ernæring hovedsakelig gjennom poengrangering via samordnet opptak. Det høye karakterkravet innebærer at det er en rekke sterkt motiverte og kvalifiserte søkere som ikke får opptak på studieprogrammet i klinisk ernæring. Tall fra 2021 viser at majoriteten av studentene som fikk tilbud om studieplass i klinisk ernæring dette året hadde andre studieprogram som førstevalg. Fagmiljø og studenttillitsvalgte har erfart at det kan ha en negativ effekt på læringsmiljøet når flertallet av studentene primært ønsker å gå på et annet studium og ikke har ernæring som sin hovedinteresse.

Studiet i klinisk ernæring har gjennom flere år slitt med frafall av ulike grunner; dels høy strykeprosent på fellesundervisningen og dels overgang til andre studier, spesielt til medisin og odontologi. Det ble spesielt tydelig for de siste års kull var hvor uvanlig mange som sluttet også senere i studiet. Muligheten for overgang til medisin og odontologi har i tillegg blitt mer synliggjort gjennom innlegg i ulike sosiale medier, noe som kan bidra til å svekke kullfølelsen ytterligere.

Mandat for arbeidsgruppen

1. Kartlegge gjennomføringen på studieprogrammet (for noen utvalgte år) med henblikk på hvor mange studenter som hadde klinisk ernæring som førsteprioritet da de startet på studiet og hvor mange av disse som fullførte.
2. Kartlegge frafallsårsakene de siste fem årene.
3. Innhente opplysninger og informasjon om opptak og gjennomføring fra utvalgte studieprogram i klinisk ernæring i Norge og i Norden.
4. Belyse hvilke tiltak som kan føre til at et økt antall studenter fullfører ernæringsstudiet.
5. Belyse ulike alternativer for opptak til studiet (hvilke rammebetingelser finnes – hva er mulighetsrommet?)
6. Arbeidsgruppen skal i sin utredning legge frem hvilke finansielle utfordringer de ulike tiltakene medfører.

Kort om studiet og frafallet

- Per nå etterleves ikke Kunnskapsdepartementets ønske om 32 uteksaminerte klinisk ernæringsfysiologer.
- Frafallet gjør fagmiljøet sårbart og økonomien skjør.
- Trenden har vært negativ over tid og innvirker negativt på studieprogrammets anseelse, samt studentenes motivasjon og fagmiljø.
- Om studiet: Master i klinisk ernæring er et 5årig integrert masterstudium med 35 studieplasser. Studentene avslutter studiet med å skrive en masteroppgave på 60 studiepoeng.

Universitet og høyskoles grunnopptak opptaket tidligere år og i 2022

Dette er opptaket som skjer gjennom Samordna opptak til grunnstudier.

Tabell 1: Antallet kvalifiserte søkere og tilbud sendt

	2018	2019	2020	2021	2022
Kvalifisert	535	516	558	572	515
Kvalifisert 1. pri	84	58	83	81	75
Tilbud	90	100	112	105	100

Studieprogrammet i klinisk ernæring hadde ved opptaket i 2021 572 kvalifiserte søkere hvorav 81 hadde ernæring som førsteprioritet.

I opptaket 2022 var det 515 kvalifiserte søkere hvorav 75 hadde ernæring som førsteprioritet. Det var litt færre søkere i 2022; en tendens som er lik over hele UiO.

Under 1/5 av de kvalifiserte søkerne har altså studiet i klinisk ernæring som førsteprioritet. Dette har vært rimelig stabilt de siste 5 årene. I 2022 sendte man ut litt færre tilbud (100) enn de to foregående årene 2020 (112) og 2021 (105) fordi frafallet de to siste årene har vært mindre. Det vurderes årlig hvor mange tilbud som sendes ut.¹

Tabell 2: Sammenheng mellom aksept og oppmøte på studiet

	2018	2019	2020	2021	2022
Svart Ja	52	59	58	59	61
Møtt	43	46	52	51	55
Oppmøte %	82,5%	78%	89%	86%	90%

¹ https://rapport-dv.uhad.no/views/303_UiONOMOOpptakstall/ja-svarogmtt/9c1d52e6-1bbf-4161-9c07-d7a7fbf76405/1c4e8a54-2ef2-4251-b785-7cce79ef5584?:display_count=n&:showVizHome=n&:origin=viz_share_link

Tabell 3: Studenter fordelt på kull i klinisk ernæring (inkl de som er i permisjon)

Kjønn	2018	2019	2020	2021	2022	Totalt
K	21	15	28	29	55	148
M	2	2	2	5	6	17
Totalt	23	17	30	34	61	165

Selv om noe færre tilbud ble sendt ut i forbindelse med 2022-opptaket enn de to foregående årene, har flere søkere akseptert tilbudet om studieplass. Antallet som takket ja er det høyeste på 5 år. Av de som fikk tilbud om plass møtte 55, og kun 10% (6 søkere) møtte ikke etter å ha takket ja til studieplass. «Møtt til studieprogrammet» betyr at vedkommende søker har semesterregistrert seg og betalt semesteravgift og/eller på fastsatt måte deltatt ved obligatorisk fremmøte. For klinisk ernæring er det obligatorisk oppmøte første dagen i introuken, og studenter som ikke gir beskjed om at de ikke kan stille første dagen, mister studieplassen sin.

I 2021 ble det gitt tilbud til 105 studenter, hvorav 32 studenter hadde ernæring som førsteprioritet. I 2022 ble det gitt tilbud til 100 studenter hvorav 45 hadde ernæring som førsteprioritet. Økningen er på 40,6% uten at det finnes noen åpenbar forklaring på dette, ettersom opptaksreglementet er det samme.

Tabell 4: Studenter med ernæring som 1. prioritet som møtte de siste 4 årene

Årstall	Oppmøte (1.pri)	Per studieplass
2022	29	0,82
2021	17	0,48
2020	27	0,77
2019	16	0,33

I 2022 var det 29 søkere med ernæring som førsteprioritet som møtte til studiet i klinisk ernæring. Dette utgjør 0,82 per studieplass for 2022; en økning fra tidligere år og det høyeste som man har statistikk på. Men, samtidig ser vi at det svinger veldig fra år til år.

Tabell 5: Tabell sammenheng mellom 1. prioritets søkere og fullføring av studiet

Start	Kvalifiserte	Tilbud	Svart ja	Møtt	Møtt 1. pri	Møtt 2. pri - 10.pri	Oppnådd grad d.d.	Hvorav ERN 1. pri	Hvorav ERN 2. pri-10. pri	Forventet grad
2015 Høst	547	107	52	40	25	15	23	15	8	2020
2016 Høst	518	82	54	45	23	22	17	14	3	2021

Viser at de studentene som ikke har ernæring som 1. prioritet i liten grad fullfører og oppnår grad. I 2016 så var det nesten like mange 1. prioritets søkere som møtte som 2.-10. prioritets søkere. Men av 17 som oppnådde grad var det bare 3 som var 2.-10. prioritets søkere.

Kartlegging

Spørreundersøkelse til studenter som har sluttet i studiet

Arbeidsgruppen utformet en spørreundersøkelse som ble sendt i mai 2022 per e-post til 167 studenter som i løpet av de siste fem årene enten har sluttet på studiet eller fått studieretten

inndratt. Undersøkelsen ble ikke sendt ut til studenter som aldri har påbegynt studiet. 55 personer responderte på undersøkelsen, noe som gir en svarprosent på 33%. Spørreundersøkelsen inneholdt ulike spørsmål om hvorfor studentene sluttet og når i studiet de sluttet. I tillegg inneholdt skjemaet et fritekstfelt hvor studentene kunne komme med innspill til hva som kunne ha vært gjort for at de skulle ha fortsatt på studiet.

Funn

Undersøkelsen viste at det var en del studenter som hadde ernæring som førsteprioritet, men som likevel ikke møtte til studiestart. Flere studenter kommenterte også spesielt at det de oppfattet som begrensede karrieremuligheter og et vanskelig arbeidsmarked etter endt utdanning innvirket på deres valg.

Ernæringsstudentene bemerket også at de føler seg lite sett i fellesundervisningen med medisin og odontologi. Noen svarte at det er et krevende studium og at man opplever at man ikke får uttelling hos fremtidige arbeidsgivere eller tilstrekkelig anseelse. Det ble bemerket at praksisen gitt tidlig i studiet oppleves å ikke være av god nok kvalitet og lite faglig givende.

Samtale og innhenting blant tillitsvalgte i studiet

Arbeidsgruppen fikk også innspill fra tillitsvalgte som går på studiet, de gjenspeilet i stor grad de samme utfordringene som spørreundersøkelsen belyste. Særlig trakk studenter med ernæring som førsteprioritet frem problemet med dårlig læringsmiljø når kullet har en stor andel studenter som egentlig ønsker å studere noe annet.

Tiltaksområder og konkrete tiltak

Styrking av kullfølelse

Formålet er at studentene skal føle seg som en del av et kull, som både omfatter et akademisk miljø og et sosialt felleskap. Styrking av kullfølelse er viktig for å bygge en identitet og for at man kan føle seg trygg på at man raskt kan få faglig hjelp og støtte av medstudenter. Både kollokviegrupper og utenomfaglige aktiviteter som sosiale sammenkomster kan bidra til å styrke kullfølelsen. Grunnlaget for et slikt miljø bygges allerede ved studiestart. En god «onboarding» til studiet er derfor av stor betydning.

- Lage en velkomstpakke for ernæringsstudentene.
 - Ernæringsstudenter skal ønskes velkomne på samme måte som medisinstudentene. Studiestart planlegges av studieadministrasjonene (for både medisin og ernæringsstudiet) i tett samarbeid med den faglige siden.
 - Styrke studentdemokratiet og motivere studentene til å delta i styrer og utvalg.
 - Fagutvalget har ansvar for rekruttering av faddere og vil se på nye strategier for dette.

Hvem: Instituttet

Iverksettes: 2023

Estimerte kostnader:

Status:

- Mentorordningen

- Pilotere en mentorordning, der mer erfarne studenter mentorer mindre erfarne studenter. Mentorer rekrutteres blant studenter som er i 5/6 semester og utover.

Hvem: Studiekonsulent i samråd med studieprogramleder, ansvaret for verving og organisering.

Iverksettes: 2023

Estimerte kostnader: Avhenger av antallet mentorer og hvor lenge de skal være i arbeid, men relativt små beløp.

Status:

Holde på studentene

- Ringe studentene som har fått tilbud gjennom samordna opptak, og prioritere de som har klinisk ernæring som førsteprioritet. Dette må gjøres i god tid før studiestart (helst før 1. august), slik at man kan komme i kontakt med de som har fått tilbud før de aksepterer eller avslår tilbudet. Man kan tenke seg ulike måter å gjennomføre ringerundene på, men et eksempel er at studiekonsulent gjør det sammen med en student.

Hvem: Instituttet: Studiekonsulent i samråd med studieprogramleder

Iverksettes: Fom. 2023 opptaket, ansvaret for verving og organisering.

Estimerte kostnader: To ukers årsverk, 2x studenter i en uke. 20 000 med sosiale avgifter (ltr. 35)

Status:

- Gjennomgå kommunikasjonen og tekster som blant annet ligger på fakultetets nettside både med tanke på rekruttering og frafall.

Hvem: Studieweb redaktør, og administrasjonen på IMB

Iverksettes: Snarest

Status:

- Undervisere i fellesundervisningen må adressere ernæringsstudentene direkte.

Hvem: Modulutvalgene for modul 1 og 2, formidler dette til underviserne

Iverksettes: Snarest

Status:

Karriereutsikter

- Karrierestøtte
 - Gjennomføre karrieredager, arrangementer og lunsjseminarer for ernæringsstudenter på ulike trinn gjennom hele studieløpet, dette for å vise frem et positivt mangfold av karrieremuligheter og hvilke stillinger det er mulig å få når man er ferdig utdannet. Som en del av dette kan man utvikle undervisningstilbud om å skrive CV samt å bevisstgjøre seg sin kompetanse i samarbeid med karrieresenteret.

- Det er behov for skreddersydde karriereveiledningstilbud som fanger studentenes oppmerksomhet Ettersom det er relativt få studenter per kull kan man vurdere å tilby personlig veiledning senere i studiet.

Hvem: Instituttet

Iverksettes:

Kostnad: Mulige kostnader til eksterne, men det må ses i lys av hva UiO karrieresenter kan tilby i første omgang.

Status:

- Kandidatundersøkelse
Det gjennomføres en kandidatundersøkelse hvert fjerde år, sist gang var i 2018 men grunnet pandemien er den blitt utsatt ett år og skal gjennomføres neste gang i 2023. Undersøkelsen kartlegger kandidatenes arbeidsmarkedstilpasning og læringsutbytte og skal gi UiO informasjon som kan benyttes for videreutvikling av studietilbudene samt gi søkere, studenter og kandidater presis informasjon om sammenhenger mellom utdanning og muligheter på arbeidsmarkedet. Fra Det medisinske fakultet har gitt tilbakemelding om at det er nødvendig med fakultetsvise rapporter brutt ned på programnivå for at funnene skal kunne anvendes videre.

Hvem: Studieseksjonen melder inn til UiO sentralt høsten 22, i samråd med instituttet.

Iverksettes: Våren 2023

Kostnad: Mulig kostnad ved å løse ut en slik opsjon.

Status: Studieseksjonen har meldt inn til UiO sentralt sine ønsker november 2022.

Dagens opptakssystem

Rangering i dagens opptakssystem

Et gjennomgangsproblem er at studentene på ernæringsstudiet bruker studieplassen som et «venteår» for å søke seg videre inn på medisin eller odontologi samtidig som de får fritak/opprykk pga. fellesundervisningen

Det ble i 2021 nedsatt et opptaksutvalg (i form av et norsk offentlig utvalg) som skulle se på hovedveien inn i høyere utdanning og opptakssystemets utforming. I den anledning har studieprogrammet klinisk ernæring gjennom UiO sendt innspill om hvordan de opplever denne utfordringen. Arbeidsgruppen anbefaler ikke en alternativ opptaksform før det eventuelt åpnes for alternative opptaksformer som kan sikre motiverte studenter med gjennomføringskapasitet (adressert side 3. i høringsvaret fra UiO)². Da kan både egnethet og motivasjon være aktuelt for klinisk ernæring.

Hvem: Instituttet ved studieprogramleder

Iverksettes: Innspillet ble sendt mai 2022

² <https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/sites/463/2022/05/Innspill-fra-Universitetet-i-Oslo.pdf>

Status: Gjennomført, avventer resultat i fremleggelse av NOU 1. desember 2022, derpå stortingsbehandling

Innpassingsopptak

Studenter kan ved et eget innpassingsopptak³ søke seg rett inn på 4., 5., 6., 7. 8. og 9. semester Det er blitt gjort et større arbeid med å legge ut informasjon om andre studieprogram og hvordan de kvalifiserer til et evt. innpass i masterprogrammet i klinisk ernæring.

Opptakskravene ved innpassingsopptaket er definert ut ifra læringsmål/utbytte for masterprogrammet i klinisk ernæring. For å få opptak til et bestemt semester må man ha kunnskaper tilsvarende de forutgående semestrene på studieprogrammet.

Hvem: Instituttet

Iverksettes: Iverksatt f.o.m. våren 2022.

Status: Gjennomføres to ganger i året.

Kjønnsfordelingen i studiet

Kjønnsfordeling blant studenter er preget av en skjev kjønnsfordeling med en stor overvekt av kvinner. Dette har preget studieprogrammet i alle år. I motsetning til andre helseprofesjoner ved UiO ser vi ingen tendens til at det er færre menn som søker programmet enn tidligere, det har alltid vært få mannlige søkere.

Arbeidsgruppen ser ikke at kjønnsfordelingen kan forklare frafallet. Opptaksavdelingen har gjort en simulering for å se om kjønnspoeng vil slå ut i opptaket for klinisk ernæring. Simuleringen viste at det bare ville bli gitt ett ekstra tilbud i ordinær kvote (både med ett og to tilleggspoeng) og ingen i kvote for førstegangsvitnemål. Med andre ord så er det ingenting å hente på å innføre tilleggs poeng basert på kjønn

Endringer i studiet og faglig utbytte

Første året og ERN1010

Gjennomgå det første semesterets introduksjonsemne; ERN1010 og dets faglige utbytte og plassering med utgangspunkt i emneevalueringer Det er viktig å adressere at noen studenter opplever første semester som et ventese semester. Det er viktig å kommunisere tydelig at studiet har

³ [Innpassingsopptak på masterprogrammet i klinisk ernæring - Klinisk ernæring \(master - 5 år\) - Universitetet i Oslo \(uio.no\)](https://www.uio.no/innpassingsopptak)

startet. Det bør gjennomføres dybdeintervjuer av studenter som har fullført 2. og 3. året for å se på utviklingen i hvordan man oppfatter faglige sammenhengen i ERN1010 med resten av studiet slik som ble gjort i 2018. Studentene påpekte den gangen blant annet utfordringer med sykehemspraksisen, samt behov for kurs i relevant studieteknikk.

Hvem: Programrådet

Iverksettes: Fortløpende

Status:

Endringer i fellesdelen mellom ERN1100 og MED1100

Skille fellesundervisningen mellom ernæring og medisin i basalfagene. Om undervisningen og læringsutbytte endres tilstrekkelig i MED1100 og ERN1100 så vil studentene ikke lengre automatisk få fritak når de velger å gå fra ernæring til medisin. Mange studenter har de siste årene valgt å bruke ernæring som en ventestudie for å komme inn på medisin og odontologi. I mellomtiden forbedrer de karakter fra VGS samt at de får både alderspoeng fra året de fyller 20 samt tilleggspoeng for høyere utdanning når de søker medisinstudiet påfølgende år. En problemstilling som har vært kjent ved andre utdanningsinstitusjoner som UiB og UiT, hvorav sistnevnte endret fem ukeekvivalenter med undervisning og det ikke lengre var nok overlapp til at man fikk fritak. Som en konsekvens av dette takket ikke søkere som hadde medisin som høyere prioritet ja til plasser på andre studier som kunne lede til fritak, og derav opprykk når de påfølgende år søkte seg inn på medisin på nytt med høyere poengsummer.

Arbeidsgruppen er innforstått med at implementeringen av et slikt tiltak kan være kontroversielt og kostbart økonomisk på kort sikt, men det kan være nødvendig å utrede om det er en aktuell mulighet når opptakssystemet for høyere utdanning i Norge er så rigid og om frafallet fortsetter. Spesielt viktig blir fortsettelsen av Opptaksutvalgets anbefalinger som skal overleveres KD 1. desember 2022.

En utfordring når dagens modell med å splitte emnet man har fellesundervisning mellom de tre studieprogrammene inn i tre ulike emner er at ERN1100 ble tilhørende finansieringskategori D mens MED1100 og OD1100 tilhører finansieringskategori A⁴. Hadde man valgt et fellesemne ville det trolig tilhørt finansieringskategori A. Fakultetet som helhet taper på at studenter tar ERN1100 og får fritak for MED1100 gjennom at 50 produserte studiepoeng på medisin utgjør 120 916kr (kategori A)⁵ kontra 45 000 kr for 50 studiepoeng på klinisk ernæring (tilhørende finansieringskategori D). Det har vært rundt 3-4 studenter de siste 5 årene som har benyttet som har fått fritak for MED1100 grunnet de har tatt overlappende ERN1100.

Hvem: En evt. ny utredning må som ser på økonomiske og faglige konsekvenser.

Iverksettes: Muligens på lengre sikt om nåværende tiltak ikke fungerer.

Kostnad: Antatt betydelige på kort sikt

Status: Ikke konkludert med om bør gjennomføres, først evaluere øvrige tiltak og så kan dette vurderes.

⁴ https://dbh.hkdir.no/tall-og-statistikk/finansiering-meny/studieprogrammer-kandidat-indikator-finansiering?undermeny=uttelling_kandidater&sektorKode=0&valgtArstall=2021&ValgtInstDetail=1110

⁵ https://dbh.hkdir.no/tall-og-statistikk/finansiering-meny/finansieringskategorier-finansiering?undermeny=finans_kategorier

Evaluering og oppfølging

De foreslåtte tiltakene bør evalueres innen et år.